

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 25/2010 vp

Hallituksen esitys laeiksi maatalousyrittäjien lomituspäätöslain muuttamisesta, turkistuot- tajien lomituspäätösluista annetun lain 4 §:n muuttamisesta ja poronhoitajien sijaisapuko- keilusta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 16 päivänä syyskuuta 2010 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi maatalousyrittäjien lomituspäätöslain muuttamisesta, turkistuotajien lomituspäätösluista annetun lain 4 §:n muuttamisesta ja poronhoitajien sijaisapukeilusta annetun lain 5 §:n muuttamisesta (HE 134/2010 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavana

- hallitusneuvos Riitta Kuusisto, sosiaali- ja terveysministeriö
- työmarkkinalakimies Henrika Nybondas-Kangas, Kunnallinen työmarkkinalaitos
- yhteyspäällikkö Kurt Sandqvist, Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela
- lakimies Maire Lumiaho, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- toiminnanjohtaja Raimo Kivineva, Maatalouslomitajat ry.

Lisäksi valtiovarainministeriö on antanut kirjallisen lausunnon.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi maatalousyrittäjien lomituspäätöslakia. Lakiin lisättäisiin säännökset lomituspäätösluisten toteuttamista koskevan tilakohtaisen palvelusuunnitelman laatimisesta ja maatalouslomitajien tilakohtaisesta perehdyttämisestä. Paikallisyksikön tulisi yhteistyössä maatalousyrittäjän kanssa huolehtia palvelusuunnitelman tekemisestä ja siitä, että tilalle osoitetut maatalouslomitajat saavat perehdytystä tilan lomitustehtäviin.

Maatalousyrittäjien lomituspäätöslakiin kirjattaisiin keskeiset perusteet vuosilomaoikeuteen vaikuttavan kotieläinyksikön määräytymi-

sestä. Yksityiskohtaisemmat säännökset siitä, kuinka monta eläintä muodostaa yhden kotieläinyksikön, annettaisiin nykyiseen tapaan valtioneuvoston asetuksella. Oikeus vuosilomaan edellyttäisi jatkossakin, että tilalla on vähintään neljä kotieläinyksikköä.

Lomitustoiminnan rahoitusta koskevia säännöksiä ehdotetaan osin tarkistettavaksi siten, että paikallishallintoon maksettavan valtion korvauksen määräytymisperusteita yksinkertaistetaan. Lisäksi lomituskustannusten korvaamista koskeviin säännöksiin tehtäisiin muutoksia. Ehdotuksen mukaan kunnat palauttaisivat ennak-

koina liikaa saamansa valtion korvauksen Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle (Mela) eikä enää valtiolle. Mela voisi käyttää saadut varat suoraan uusien valtion korvausten maksamiseen. Samalla valtion korvausta koskevia säännöksiä täsmennettäisiin.

Maatalousyrittäjien lomituspäalvelulakiin tehtäisiin lisäksi lähinnä teknisluontoisia tarkistuksia, joilla selkeytettäisiin säännösten rakennetta ja kieliasua. Lisäksi lakiin tehtäisiin perustuslain edellyttämiä sekä muun lainsäädännön muuttumisen vuoksi tarpeellisia muutoksia.

Turkistuottajien lomituspäalveluista annettuun lakiin lisättäisiin perustuslain edellyttämä valtuutus säätää sosiaali- ja terveystministeriön asetuksella lomituspäalvelujen enimmäismääristä. Poronhoitajien sijaisapukokeilusta annettuun lakiin lisättäisiin vastaavanlainen valtuutus, joka koskee poronhoitajalle korvattavien sijaisapunttien enimmäismäärän vahvistamista.

Esitys liittyy valtion vuoden 2011 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2011.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Esityksellä laajennetaan hevostaloutta harjoittavan maatalousyrittäjän oikeutta lomituspäavun saantiin. Kotieläinyksikön uudelleen määrittely hevosten osalta tarkoittaa, että yrittäjä, jolla on hoidettavanaan 8 hevosta, tulee oikeutetuksi lomituspäapuun. Aiemmin edellytyksenä on ollut 12 hevosta. Laajennus tuo palvelujen piiriin noin 200 uutta yrittäjää ja lisää lomituspäuksen kustannuksia noin 1 miljoonalla eurolla. Laajennus on osaltaan varmistamassa hevostaloutta harjoittavien työssä jaksamista ja hyvinvointia.

Tilakohtaiset palvelusuunnitelmat, jotka nyt tulevat pakollisiksi, ovat valiokunnan näkemyksen mukaan omiaan parantamaan lomituspäuksen suunnitelmallisuutta ja tilojen tarpeiden entistä parempaa huomioon ottamista sekä varmistamaan palvelun laatua.

Ehdotettu lomittajien tilakohtainen perehdyttäminen on tärkeää lomittajan ammattitaidon, osaamisen sekä työturvallisuuden kannalta. Valiokunta korostaa jälleen, että lomittajan työsuhteen ehtoihin ja työskentelyolosuhteisiin tulee kiinnittää erityistä huomiota, jotta lomittajien saatavuus voitaisiin jatkossakin varmistaa. Erityisesti osa-aikaisuutta tulee pyrkiä edelleen vähentämään. Lomituspäoikeuksien laajennukset eivät voi käytännössä toteutua, jos ammattitaitoisia lomittajia ei ole saatavilla.

Esitykseen sisältyy ehdotus, jonka mukaan valtion varoista kunnalle liikaa maksettuja ennakkoita ei enää jatkossa palauteta valtiolle vaan Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle. Valiokunta toteaa, että menettely poikkeaa valtion budjettipäriaatteista, erityisesti budjetin täydellisyyspäriaatteesta. Liikaa budjetoitu, palautettava määrä on valtion tulo, jonka käytöstä eduskunta päättää talousarviossa. Kaikki valtion tulot tulisi ottaa täydellisyyspäriaatteen mukaisesti talousarvioon. Yleisesti ei voida pitää hyväksyttävänä, että lailla säädettäisiin valtion joidenkin tulojen ohjautumisesta ohi talousarvion suoraan jollekin toiselle taholle. Koska kyse on vain vähäisestä poikkeuksesta budjetin täydellisyyspäriaatteesta ja koska palautukset menevät käytettäväksi maatalouslomituspäuksen lakisäätöisiin menoihin, valiokunta pitää menettelyä tässä yhteydessä hyväksyttävänä. Lisäksi ehdotetusta järjestelystä voi olla selkeitä rationalisointihyötyjä, kuten maksatuksen jouduttaminen. Valiokunta korostaa kuitenkin, ettei tässä hyväksyttävää järjestelyä tule jatkossa käyttää enakkotapauksena jonkin laajemman vastaavan järjestelyn yhteydessä.

Valiokunta toteaa lakiehdotuksen 3 §:n osalta, ettei ehdotetulla uudella muotoilulla ole tarkoitus muuttaa maatalousyrittäjän määritelmää. Valiokunta ehdottaa tästä syystä pykälän 3 kohdan muuttamista sen selventämiseksi, että alle

18-vuotiaiden maatalousyrittäjien osalta edellytettäisiin edelleen, että lomitusoikeus syntyy sellaiselle 15—18-vuotiaalle yrittäjälle, joka omistaa tai hallitsee tilaa ja joka harjoittaa maataloutta yrittäjän eikä perheenjäsenen ominaisuudessa.

Valiokunta kiinnittää lopuksi huomiota esityksen valmisteluun. Hyvään säädösvalmisteluun kuuluu muun muassa niiden tahojen kuuleminen, joita asia koskee. Valtiovarainministeriötä ei valmistelussa ole kuultu, vaikka kyseessä on vuoden 2010 talousarvioon liittyvä lakiehdotus, jossa ehdotetaan muutoksia maatalouslomituksen määrärahojen budjetointia koskeviin säännöksiin.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että 2. ja 3 . lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 3 § muutettuna seuraavasti:

Valiokunnan muutosehdotus

1. lakiehdotus

3 §

Maatalousyrittäjän määritelmä

Tässä laissa tarkoitetaan maatalousyrittäjällä henkilöä, joka itse työhön osallistuen harjoittaa maataloutta ja:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

3) joka on iältään 15—18-vuotias *maatalousyrittäjän eläkelain 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettu henkilö* ja täyttää muutoin kuin ikänsä puolesta *tämän pykälän 1 kohdassa* tarkoitetun vakuutuksen saamisen edellytykset.

Helsingissä 27 päivänä lokakuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Inkeri Kerola /kesk	Markku Pakkanen /kesk
vpj.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Päivi Räsänen /kd
jäs.	Outi Alanko-Kahiluoto /vihr	Paula Sihto /kesk
	Risto Autio /kesk	Seppo Särkiniemi /kesk
	Maria Guzenina-Richardson /sd	Satu Taiveaho /sd
	Arja Karhuvaara /kok	Lenita Toivakka /kok
	Anneli Kiljunen /sd	Erkki Virtanen /vas.
	Håkan Nordman /r	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.

VASTALAUSE

Perustelut

Hallituksen esityksen mukaan lomituspalvelujen järjestämiseksi valtion varoista kunnille maksetusta ennakkomaksusta palautettaisiin liikaa maksettu osuus jatkossa Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle (Mela). Ehdotettu menettely ei noudata valtion budjettiperiaatetta. Budjettiperiaatteen mukaan maksujen palautus tulee tehdä yleiskatteisena tulona valtiolle, sillä palautettava määrä on valtion tulo, jonka käytöstä eduskunta päättää valtion talousarviossa. Ei voida pitää hyväksyttävänä, että lailla säädettäisiin valtion joidenkin tulojen ohjautumisesta ohi talousarvion suoraan jollekin taholle. Tästä syystä valiokunnan olisi tullut esittää 1. lakiehdotuksen 40 §:n 2 ja 3 momenttia poistettaviksi.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisina paitsi 1. lakiehdotuksen 8 luvun 40 § muutettuna seuraavasti:

Vastalauseen muutosehdotus**1. lakiehdotus**

40 §

Valtion korvauksen loppuerä ja palautus sekä palautetun määrän käyttäminen

(1 mom. kuten StVM)
(2 ja 3 mom. *poist.*)

Helsingissä 27 päivänä lokakuuta 2010

Anneli Kiljunen /sd
Maria Guzenina-Richardson /sd
Satu Taiveaho /sd